

Sílvia Bel:

“És increïble el que som capaços de fer per no haver de fer allò que voldríem fer”

Encara que han estat la Isabel d'*El cor de la ciutat*, la Thaïs de *Ventdelplà* o la Paula d'*Infidels* els personatges televisius que l'han convertida en un rostre familiar per a molts catalans, Sílvia Bel és una actriu amb un bagatge teatral exquisit. Formada a l'Institut del Teatre de Barcelona, la vam descobrir interpretant una Isolda magistral a *La xarxa*, de Joan Brossa, i ja no hem pogut deixar de seguir-la en tot allò que ha fet: *Sóc el defecte*, de Manuel de Pedrolo, *Nausica*, de Joan Maragall (versió de Jordi Coca), *Carnaval*, de Jordi Galceran, *La plaça del Diamant*, de Mercè Rodoreda, *El ventall* de Lady Windermere, d'Oscar Wilde, *La casa dels cors trencats*, de George Bernard Shaw... Físicament molt atractiva, amb una dicció perfecta i una ductilitat que s'amara dels personatges fins a fer-nos creure que l'autor els ha escrit per a ella, la Sílvia Bel actriu és només una part de les moltes Sílvies que viuen dintre seu i que en un futur no gaire llunyà, ja sigui en la direcció o en el vessant dramàtic, esclataran inevitablement. Que el lector no tingui cap dubte que som davant d'una actriu que en els propers deu anys esdevindrà un dels noms més importants de l'escena catalana.

Per Víctor Alexandre

P

er què es va suspendre la representació de l'obra *La guerra dels fills de la llum contra els fills de les tenebres* al Teatre Grec de Barcelona?

Perquè hi ha coses a la vida que comencen malament i acaben pitjor, i aquesta és una d'elles. El director, Amos Gitai, que és un director de cinema amb molt de prestigi, es va fer càrrec de l'obra sense tenir experiència teatral, i la seva manera de treballar, improvisant sobre la marxa i canviant el text tota l'estona, va fer que tots anéssim de corcoll. Tant a Avinyó com a Barcelona. Jo, en principi, a Avinyó, havia de parlar en català, però com que no hi havia subtítols Gitai em va

demanar que fes una cosa amb la qual no vaig estar-hi d'acord. Volia que sortís xiuxiuant el text mentre l'altra noia que feia el meu personatge el deia en francès. No em va semblar bé i li vaig dir que m'estimava més esperar al Grec i fer-ho a Barcelona en català.

Però en el muntatge també hi havia l'hebreu. Tampoc no hi havia subtítols per a l'hebreu?

No, perquè era xiuxiuat. Tot el que no era en francès estava en segon pla, i com que jo no veia que allò tingués gaire sentit ho vaig parlar amb Gitai i va estar-hi d'acord.

Et sabies el teu paper en francès?

Al principi vaig estudiar-me'l també en francès, però amb els continus canvis de text no tenia temps de saber-me'l i vam decidir de fer-ho en català.

Sap greu, això, perquè si tot hagués anat com estava previst, la teva participació en el muntatge hauria permès que el català se sentís per primer cop en el festival teatral més antic d'Europa. Hauries fet història.

Gitai pretenia que el català sonés com un murmuri i jo vaig pensar que el català es mereixia alguna cosa més. Vaig dir que no sortiria murmurant. Però després, a Bar-

celona, Manel Barceló tampoc no havia tingut gaire temps d'aprendre's el text i la Jeanne Moreau, que té 81 anys, es va posar malalta...

Com la vas veure?

És una dama excepcional. Estic encantada d'haver-la conegut, perquè es mereix tot el respecte del món. Vaig tenir-hi una relació d'absoluta cordialitat i en alguns moments em va ajudar. Quan assajàvem, va veure que jo estava passant un moment personal complicat i em va dir: "Se t'han trencat les cordes del violí, però tu ets artista i un artista té l'obligació de fer el que pugui amb el que li queda. Per tant, agafa el violí i fes el que puguis amb les cordes que et queden". Em va agradar molt això. Podria haver-li contestat que m'era impossible, però no ho vaig fer perquè tenia raó. És ben bé així, tant quan has de sortir a l'escenari amb les cordes trenca- des, perquè hi ha una gent que t'espera, com quan es tracta d'una situació vital. Has de pensar en el que et queda, no pas en el que has perdut. L'últim dia vam fer una encaixada de mans ben forta i ens vam acomiadar. L'obra no es va representar, però va ser una experiència professional molt positiva perquè vaig participar en un procés de creació amb gent de fora, amb una dama com la Jeanne Moreau i amb un director que, vulguis o no, és una persona molt reconeguda en el seu àmbit, que és el cinema, i amb qui vaig tenir-hi converses enriquidores malgrat les diferències.

I com et sents després d'aquestes dues situacions frustrades?

Va ser com un coitus interruptus, però l'experiència la vaig viure igualment. L'únic és que no la vaig culminar. Va ser com fer l'amor amb algú i no arribar-se a escórrer. Però tot el procés va resultar enriquidor i no em vaig sentir frustrada, perquè la decisió de no participar en el projecte va ser meua. Vaig viure una mena d'aventura molt dura amb un director amb qui no era gens fàcil treballar, i el fet que tot plegat acabés com va acabar no va ser fruit de l'atzar. El dia de l'estrena, al matí, quan era al Grec assajant la meua part, em van trucar i em van dir: "Vine a l'hotel perquè Jeanne Moreau se'n va a París". Així es va acabar tot.

Com veus la situació de la llengua a Catalunya?

Amb no gaire optimisme. Fa uns anys vaig fer unes classes de poesia per a nois i noies de batxiller al CaixaFòrum i vaig veure-hi una realitat bastant crua que desconeixia.

M'ho vaig prendre com un repte, però. Havien de triar un dels poemes que jo havia seleccionat en català o en castellà i va resultar que tots l'agafaven en castellà. Davant d'això, és clar, vaig decidir que n'agafessin un de cada, però va ser molt frustrant veure que el català, per a tots aquells adolescents, era gairebé inexistent. És cert que de tant en tant venia alguna escola de fora de Barcelona i la cosa millorava, però el panorama era força deplorable.

En el seu discurs al Parlament, el professor Joan Solà, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, va advertir que el procés de castellanització de la llengua catalana és molt greu i que hi ha una "degradació alarmant de totes les seves estructures, fonètiques, sintàctiques, fraseològiques, lèxiques". Què n'opines?

Crec que sí. De fet, jo amb la meua filla sempre he parlat en català i, malgrat això, fa servir expressions castellanenes. Em pregunto d'on les ha tret, però només cal anar pel carrer...

Solà també ha dit que "si volem ser un poble normal, hem de tenir un Estat reconegut, una llengua referencial i una literatura i una història i hem d'aspirar a la igualtat amb els altres pobles que ens envolten. No en podem ser un apèndix subordinat".

Jo m'estimo la meua llengua. Me l'estimo fins al punt que en el meu procés personal m'he interessat per conèixer-la en profunditat, he volgut que la meua filla l'apregui correctament i aquesta és la meua aportació: defensar-la en la mesura que puc fer-ho com a ciutadana. Sobre la qüestió política són els polítics els qui haurien de parlar. Jo voldria que la meua llengua i la meua cultura fossin respectades sense que hi hagués la possibilitat que això fos qüestionat. És a dir, que fos inqüestionable que la llengua de Catalunya és el català i que la nostra cultura és la catalana, i després d'això, que són les meves arrels, he obert les meves fronteres personals parlant en castellà a Madrid o treballant en anglès amb gent d'altres llocs. No admeto la subordinació d'una llengua a una altra llengua. Crec que totes les llengües i cultures tenen dret a existir i a ser respectades.

Et consideres una persona independent?

No tinc vincles, però estic en un moment de la meua vida en què opto per obrir fronteres. M'encantaria passar temporades fora del lloc on he nascut perquè he descobert que això t'amplia molt la manera d'entendre el món: conèixer gent d'altres llengües i cultu-

res i relacionar-s'hi. Jo sóc bastant de casa, de la terra, i en aquest moment de la meua vida m'he després una mica d'això.

A la sèrie *Infidels*, de TV3, interpretes una dona independent, la Paula, que, en els primers capítols, està casada i té un amant, i més endavant descobreix que pateix càncer. Es tracta d'un personatge molt interessant, perquè, malgrat ser estimada per dos homes, se sent profundament sola davant el repte de la mort. Ha de decidir si s'opera, i assumir-ne el risc, o viure intensament el que li quedi de vida. És una magnífica metàfora de la solitud humana, que ens diu que, per molt estimats que siguem, les grans decisions sempre les prenem en solitud.

Sí, a vegades ens oblidem que naixem sols i que morim sols, i que aferrar-se a les persones i a les coses només pot provocar dolor. Hi ha moments d'absoluta solitud, com el que viu la Paula, perquè allò només li passa a ella. Estic d'acord en què hi ha decisions que les prenem en solitari. Pots parlar amb els amics o demanar l'opinió dels altres, però l'última decisió la prens tu sol amb tu mateix. I això fa que tinguis una vida o una altra, perquè la responsabilitat de la nostra vida, pel que fa a la trajectòria, la tenim nosaltres.

Creus que podem estimar dues persones al mateix temps amb la mateixa intensitat?

Crec que quan hi ha amor, s'estima només una persona. Passa, però, que al llarg dels anys de relació amb aquesta persona es poden presentar moments en què una altra desperti alguna cosa inevitable, perquè la vida és plena d'atraccions i d'obstacles. De tota manera, quan estàs bé amb algú, per què vols res més? Quan la vida et presenta una cosa nova, pots decidir viure-la o no viure-la, però això no ha d'afectar l'amor per la persona amb qui tens un compromís. L'amor i el compromís forjat al llarg dels anys no es pot aconseguir en una nit de sexe.

I creus que hi ha homes disposats a acceptar que la seva dona estimi un altre home i que aquest home li provoqui emocions diferents?

No sé si existeixen homes disposats a acceptar això. Crec que quan un està enamorat i té una relació amb una altra persona ha de pensar que allò és el present, i que si l'altre troba una persona a qui estimar no li quedarà més remei que acceptar-ho. Compartir-ho és més complicat. Compartir el teu amor amb un tercer ho veig gairebé impossible, perquè quan estimes algú t'agrada que

aquella persona estigui per tu. Això de dir "t'estimo molt, però també estimo un altre i estarem tots tres" ho veig molt complicat. Jo, segurament, no ho entendria.

Jeanne Moreau vivia aquesta història a *Jules et Jim*, de François Truffaut. Era una relació a tres, Jules, el marit, Jim, l'amic, i ella.

Potser durant una temporada, com una experiència, però difícilment com una cosa duradora, perquè sempre hi ha algú que pateix més que els altres. Quan jugues amb els sentiments pots prendre molt de mal.

Perquè som possessius. La societat entén que una mare pot estimar vuit fills, però no accepta que pugui estimar dos homes. La naturalesa sí que ho accepta, però la societat no.

Tampoc no és fàcil la relació amb els germans i la mare. En el meu cas, que tinc una germana més petita, no ho ha estat. En teoria puc estar d'acord que no és veritat que l'altra persona ens pertanyi. Estimar és esperar que l'altre sigui feliç al teu costat i que hi tinguis una vida en comú sense que això signifiqui que aquella persona hagi de renunciar a coses que voldria perquè t'estima a tu, com ara tenir una aventura amb algú que apareix i l'atreu. Però conciliar això amb la realitat és molt difícil, perquè estan en joc els sentiments i els sentiments no són com la raó. Els sentiments es desborden i et superen i vols posar-hi ordre i no pots. Llavors, quan allò et fereix, ja pots intentar entendre que aquella persona no et pertany... No pots, perquè allò t'està ferint.

Alberto Moravia, que a l'edat de 78 anys es va casar amb l'espanyola Carmen Llera, de 31, deia que no li importava que la seva dona li fos infidel amb altres homes, perquè la fidelitat no està en els genitals sinó en el cor.

Sobre això vull dir una cosa: molt poques vegades he estat amb una persona, encara que fos eventualment, sense posar-hi una part del meu cor. I aquí és on hi ha el perill. Potser hi ha persones que poden gaudir del sexe sense implicar-hi les emocions, però a mi, personalment, em costa molt. Jo, quan estic amb algú, hi poso sempre una part de mi i hi barrejo els sentiments. I aquí és on jugues amb foc, perquè si ja tens parella i hi estàs bé se't poden trencar els esquemes. Si el meu cor estima un altre home, encara que no hagi estat al llit amb ell, ja sóc infidel a la meua parella. Encara que no s'hagi consumat, la infidelitat ja s'ha produït. Ho dic perquè per a mi és molt més dolorós saber

que la meua parella estima una altra persona que no pas que hagi passat una nit boja amb ella. Ara bé, si l'amor pel tercer no arriba enlloc, la parella no cal que se n'assabenti. Estic d'acord amb això que deies de Moravia. Per a mi és molt més dolorosa una infidelitat del cor que dels genitals. El problema és que en el meu cas les dues coses es barregen. No vull dir que hagi d'estar boja-ment enamorada per anar amb algú, però hi ha d'haver una implicació que vagi més enllà dels genitals.

Tenint en compte que Moravia estava al cas de les relacions de la seva dona amb altres homes, el secret d'una relació d'aquesta mena seria la complicitat?

Aquest és un pacte que es fa a tres i tots tres han de voler-hi jugar. Jo, una relació així, no la voldria, perquè patiria. En una relació triangular algú acaba patint molt. Aquesta és la nostra naturalesa. Volem ser lliures de cap, i ho som en moltes coses, però en el nostre ésser més profund es troben les emocions, i això és molt difícil de controlar.

Suposo que estàs contenta que la sèrie *Infidels* tingui continuïtat?

Sí, n'estic molt contenta, perquè m'ha arribat en un moment que he pogut gaudir moltíssim. És una sèrie que té molta qualitat i que m'ha permès treballar un personatge. Està molt ben realitzada, els guions van una mica més enllà de la historieta del dia a dia, els personatges estan molt ben construïts i això permet que els intèrprets gaudim molt més. Quan els personatges són plans, gairebé no tens marge per posar-hi res.

Hi ha bona sintonia amb Montse Guallar, Montse Germán, Ingrid Rubio i Aina Clotet?

Sí, perquè totes estem molt contentes de participar en aquesta sèrie. Tenim un ritme de treball dur i, per tant, no anem de festa, però ens ho passem bé.

Saps que s'ha creat un grup a Facebook amb el títol "Volem veure despullades les actrius d'*Infidels*"?

Ha, ha, ha! No ho sabia.

Els membres del grup són homes i dones. Les dones, però, diuen coses més reflexives. Una: "En aquesta sèrie hi ha situacions que jo també he viscut. M'agrada que parlin dels sentiments de les dones". I dues: "M'encanta perquè per una vegada podem veure una sèrie de dones feta per dones i adreçada

a dones, però que també poden veure els homes i aprendre molt...". Això no és exactament així, oi? Vull dir que en l'equip hi ha força dones, però també homes.

Sí, entre els intèrprets hi ha homes amb papers importants. I a l'equip de producció el cap de guionistes és un home. També hi ha realitzadors i realitzadores. Estem tots barrejats.

Té gràcia que una sèrie que es diu *Infidels* tingui espectadors tan fidels, oi?

Ha, ha! Sí, això m'il·lusiona moltíssim, perquè quan estàs treballant en un projecte en el qual hi creus és reconfortant saber que allò ha agradat a molta gent, que aquesta gent t'ha estat fidel i que el treball ha donat el seu fruit.

Hi ha poca producció amb protagonistes femenines.

Sí, però això està canviant. Els nous dramaturgs escriuen més coses per a dones. Al llarg de la història ha estat molt més complicat, això sí. A les obres de Shakespeare, per exemple, hi apareix una dona i la resta tot són homes. Ara, per sort, les actrius tenim més oportunitats de fer personatges amb gruix.

T'agrada el cinema?

Sí.

Una vegada vaig llegir unes declaracions teves molt elogioses sobre la pel·lícula *Revolutionary Road* que em van agradar molt, perquè a mi també em sembla una pel·lícula excepcional.

Oi que sí? I Kate Winslett i Leonardo DiCaprio estan esplèndids.

Has llegit el llibre de Richard Yates?

Sí, me'l van regalar.

És un llibre exquisit. Feia anys que estava descatalogat i ha estat gràcies a la pel·lícula de Sam Mendes que moltíssima gent d'arreu del món l'ha descobert.

L'home, el personatge de DiCaprio, trenca totes les esperances de la seva dona. Ell té la voluntat de canviar de vida, però li falta coratge per fer-ho. I això, per a ella, l'April, és totalment desesperançador. Jo sóc una persona que crec que tot és possible i al llarg de la vida m'he trobat amb gent que diu que no, que hi ha coses que no es poden canviar. Això em provoca una gran desesperança, perquè trobo que és injust. Em sembla una manera de tallar-se les ales, les teves i les dels altres. Va ser per totes aquestes coses que em va colpir tant aquesta pel·lícula i que

em vaig sentir tan identificada amb l'April. Ella té un somni que es pot fer realitat, però ell, que també el té, es fa enrere perquè mai no ha cregut que allò fos possible. Per això ella es queda com es queda en una època en què la dona ha de fer el que l'home diu. És una dona que estima profundament el seu marit i que pateix una gran decepció quan veu que ell no la segueix. Es tracta d'un home en el qual hi veiem reflectides les nostres contradiccions. És increïble el que som capaços de fer per no haver de fer allò que voldríem fer.

No creus que se'n podria fer una versió teatral?

I tant!

Jo la faria ara mateix i tu podries ser una exquisida April Wheeler. T'agradaria?

M'encantaria! Ja m'hi veig! M'hi veig, perquè això m'ha passat a la vida. M'han fet creure que sí i després s'han fet enrere per por. Però por de què? No es pot viure amb

por. La por ens paralitza i no ens deixa viure. Cal tenir coratge per afrontar les coses i mirar endavant, deixant el passat enrere.

Ets una persona sociable o més aviat introvertida?

Sociable. M'agrada la gent.

En colla o d'un en un.

D'un en un. Ha, ha, ha! M'agrada la conversa i la complicitat. Això no vol dir que no m'agradi participar en una aventura com la d'Avinyó amb un grup de gent, però, en general, m'estimo més compartir una estona amb una persona.

No et fa la impressió que el teatre et tracta molt bé? Vull dir que t'arriben papers molt interessants en obres de pes, com ara *Nausica*, de Joan Maragall, *La plaça del Diamant*, de Mercè Rodoreda, *El ventall de Lady Windermere*, d'Oscar Wilde, o *La casa dels cors trencats*, de Bernard Shaw...

Sí, és cert. Però sempre han estat personat-

La casa dels cors trencats, al TNC

ges delicats. Jo em considero una persona amb molta força i el personatge que m'agradaria interpretar és el de Lady Macbeth, perquè té un punt de perversitat que m'atreu. Ara m'ha arribat un projecte que s'acosta més al personatge que no he tingut gaire oportunitat de fer i que té força caràcter. He fet la Nausica, que era una adolescent enamorada d'un home madur que arriba a l'illa. He fet la Lady Windermere, que és una noia cànida enamorada del seu marit i que creu que el seu món s'ensorra perquè ha arribat una dona, que és la seva mare, que li vol prendre el marit. Ella és la innocència i la mare és la perversa i qui té la saviesa. He fet la Colometa, que és un personatge amb força, però que està dibuixat com una supervivent. No és com la Julieta, que se'n va al front a lluitar pels seus ideals, sinó que es queda a casa amb els fills i es resigna. La Colometa no s'imposa, només sobreviu. Jo, en canvi, sóc una persona que té un cantó fosc que no he pogut explotar en teatre i espero que algun dia m'arribi un per-

sonatge que m'ho permeti. Un personatge de doble tall que no sigui la bondat, la netedat i la transparència absolutes, sinó tèrbol i pèrfid.

El cinema, en canvi, no et tracta tan bé com el teatre. Hi has tingut molt poques oportunitats.

He fet tres pel·lícules, *Año Mariano*, *Torapia* i *Xtremis*, però és molt difícil, perquè a Catalunya no hi ha gaire indústria de cinema. De tota manera, quan vaig veure *Xtremis* em vaig emocionar. Estic molt contenta d'haver-hi participat, perquè l'Abel Folk i en Joan Riedweg, que en són els directors, han fet una pel·lícula magnífica. També he fet algun curt i m'han donat algun premi, però no tinc cap ansietat. Penso que les coses arriben quan toca. Has de seguir el teu camí, ser conseqüent amb tu mateix i les oportunitats t'arribaran. Al final hi ha justícia. No vull dir que la justícia sigui que em donin feina a mi, eh? Ha, ha, ha!

Però estaria bé, oi?

Sí, ha, ha! Em refereixo al fet, per exemple, que quan vaig dir al meu pare que volia ser actriu em va preguntar: "Que no estàs bé del cap? A la nostra família no hi ha ningú que sigui actor i això només ho poden fer els qui tenen algun lligam amb aquest món. On vols anar a parar tu, fent d'actriu? És impossible". Jo, en canvi, penso que quan algú creu en la vocació que se li desperta a dins, que és una cosa que no tries, tard o d'hora acaba fent el seu camí. Ja sé que no n'hi ha prou. Hi ha boníssims actors i actrius que tenen grans dificultats per treballar, perquè és un món difícil d'entrar-hi i en el qual et pots passar força temps sense fer res. Però estic molt contenta que la professió m'hagi donat l'oportunitat d'aportar-hi el meu granet de sorra.

Per què ens costa tant als catalans fer cinema? Som brillants en el camp teatral, en la literatura, en la música, en les arts plàstiques, en la fotografia i, en canvi, el cinema se'ns resisteix. No acabem de trobar la nostra identitat. El cinema, ja ho sabem, requereix molts diners, però és només una qüestió de diners?

Crec que hi ha gent amb molt de talent per fer cinema. Passa, però, que és més difícil que aparegui un bolet on no n'hi ha hagut mai cap. Com que no hi ha indústria, costa molt que el talent pugui sortir. Però n'hi ha. A *Xtremis*, per exemple, n'hi ha molt, de talent.

Què n'opines, d'aquestes paraules de Joel Joan?: "El català ens fa únics al món. En un

món globalitzat. Ser únic és vital. I això, en lloc de treure't espectadors, te'n pot aportar, perquè diluir-te en una massa angloparlant o hispanoparlant és desaparèixer. La teva llengua demostra que ets especial, que tens un punt de vista propi".

Està molt bé. Sempre que es pugui subtitular una pel·lícula i que la gent l'entengui, em sembla molt bé. Quan expliques coses que et són properes sempre resulten més interessants que quan no ho són. Si pretens fer el que fan els americans ho tens molt difícil, primer perquè no ets americà i segon perquè ho fan millor que tu. Un ha de parlar del que ha viscut. En poesia, quan el meu amic Albert Roig parla de les terres de l'Ebre i descriu aquells paisatges em meravella perquè formen part de la seva existència. Si parlés d'una cosa que li fos llunyana, segurament no m'interessaria tant. Aquí està l'autenticitat de l'art: parlar de coses que et toquen de prop i amb les quals t'hi has implicat.

Hi ha hagut actrius, com ara Núria Espert, Rosa Novell o Sílvia Munt que alternen la interpretació amb la direcció. T'agradaria arribar a dirigir teatre?

Potser sí. Però abans de dirigir, m'agradaria escriure. Després d'haver treballat anys com actriu interpretant històries, potser m'agradaria escriure'n una que fos meua. Quant a dirigir, és una porta que deixo oberta per més endavant.

Tens una filla, oi?

Sí, té vuit anys i es diu Ainara. És un nom basc, perquè el pare també ho és.

Li agrada veure't per televisió?

Sí, però per a ella no té cap valor especial, perquè el seu pare també és actor i ha crescut amb això. De vegades, quan anem pel carrer i em saluden, em diu: "Sigues amable amb aquestes persones que et volen parlar perquè surts a la tele". Això ho fa quan s'adona que vaig amb presses i faig veure que no els veig. És una nena amb una sensibilitat extrema.

Tens una professió que no et deu ajudar gaire en el paper de mare.

Gens. He tingut dos anys una noia au-pair vivint a casa, però ha marxat i hauré de cridar-ne una altra perquè els horaris de teatre són incompatibles amb els d'una nena que va a l'escola. Hi ha èpoques que veig molt l'Ainara, però n'hi ha d'altres que la veig poquíssim. Estic separada i això encara complica més les coses. Contínuament em faig retrets per no dedicar prou temps a la meua filla. De tots els papers, el de mare és el que faig pitjor.